

هلوی کینگاس، کریستینا میکنون، ماریا کاریایشن

کاربرد تحلیل محتوا در تحقیقات پرستاری

دکتر حسین کیخا

زیر نظر دکتر عیسی محمدی

استاد دانشگاه تربیت مدرس

سرشناسه

: کینگاس، هلوی

Helvi, s Kynga

عنوان و نام پدیدآور

: کاربرد تحلیل محتوا در تحقیقات پرستاری / هلوی کینگاس، کریستینا
میکونن، ماریا کاریاینن؛ ترجمه حسین کیخا؛ زیر نظر عیسی محمدی.

مشخصات نشر

: همدان: ترجمک، ۱۴۰۰.

مشخصات ظاهری

: ۱۹۸ ص.

فروست

: مجموعه کتابهای روش تحقیق و آمار.

شابک

: ۹۷۸-۶۲۲-۹۸۲۲۷-۲-۲ (ایسوک)

یادداشت

: عنوان اصلی: The in Analysis Content of Application
Research Science Nursing, ۲۰۲۰.

موضوع

: پرستاری -- تحقیق

موضوع

: Research -- Nursing

موضوع

: تحلیل محتوا

موضوع

: Content analysis (Communication)

شناسه افزوده

: کیخا، حسین، ۱۳۵۲-، مترجم

شناسه افزوده

: محمدی، عیسی، ۱۳۴۱-

رده بندی کنگره

: ۵/RT۸۱

رده بندی دیویی

: ۷۳۰.۷۲/۶۱۰

شماره کتابشناسی ملی

: ۷۶۲۵۸۲۶

نام کتاب: کاربرد تحلیل محتوا در تحقیقات علوم پرستاری

نویسنده: سعیدی ملک رونی، مارگارت کریستین مرگا، جولیا الیزابت موریس

مترجم: دکتر حسین کیخان، دکتر مکتب عیسی محمدی

ناشر: انتشارات ترجمک

صفحه آرائی: انتشارات ترجمک

طراح جلد: محمدحسین گیوی

نوبت چاپ: چاپ اول، ۱۴۰۰

قیمت: ۵۲۰۰۰ تومان

چاپ: گروه نشر الکترونیک ترجمک

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۸۲۲۷-۲-۲

تلفن تماس: ۰۹۱۸۱۵۰۶۱۰۰

تارنمای اینترنتی: <https://tarjomac.com>

ISBN:978-622-98227-2-2

786229

822722

پیشگفتار

تحقیق کیفی یکی از رویکردهای علمی تحقیق برای تولید دانش و درک پدیده ها در کنار تحقیق کمی، مورد استفاده بسیاری از رشته های علمی از جمله علوم سلامت خصوصاً پرستاری است. علیرغم کاربرد وسیع و روز افزون این رویکرد، برخلاف رویکرد کمی، در گذر زمان و استفاده از آن در عرصه ها و رشته های مختلف، گرفتار فراز و نشیب های متعددی شده است. به همین دلیل قرائت ها و تبیین های متفاوتی از آن ارایه شده و می شود. لذا بعضاً درک مشترک و اتفاق نظری بین محققین وجود نداشته و ندارد که باعث سردرگمی محققین خصوصاً دانشجویان شده و می شود. کتاب کاربرد تحلیل محتوای در تحقیقات علمی پرستاری که توسط سه نفر از محققین مشهور، یا تجویبه و صاحب سبک (دکتر هلوی کینگاس^۱، دکتر کریستینا میکونن^۲ و دکتر ماریا کاریاینن^۳) در رشته پرستاری نگاشته شده، از این قاعده و چالش مستثنی نیست. ضمن تشکر از همت و دقت جناب آقای دکتر حسین کیخا در ترجمه این کتاب، علیرغم نکته پیش گفت می توان اذعان کرد که این کتاب یکی از بهترین و جدیدترین کتابها در تبیین و کاربرد تحلیل محتوای کیفی است که می توان به محققین و دانشجویانی که روش تحلیل محتوای کیفی (نه روش های دیگر تحقیق کیفی) را برای مطالعه خود انتخاب کرده و بکار می گیرند، توصیه کرد. در عین حال تاکید می شود، در استفاده از این کتاب برای تحلیل محتوای کیفی به چند نکته زیر باید توجه داشت:

- ۱- این کتاب فقط برای تحلیل محتوای کیفی مناسب و کاربردی است. زیرا نویسندگان نگاه و تبیین درستی از روش های دیگر کیفی ارایه نکردند که در ادامه نقدهای وارد به این موضوع و حتی تحلیل محتوای کیفی توضیح داده می شود.

^۱ Helvi Kyngäs, RN, PhD

^۲ Kristina Mikkonen, RN, PhD

^۳ Maria Kääriäinen, RN, PhD

۲- نویسندگان در بخش اول و فصل ۱ بطور خلاصه مبانی فلسفی و ویژگی های تحقیق

کمی و همچنین در مقابل آن تحقیق کیفی را توضیح داده و بخوبی تبیین کرده اند. اگرچه نویسندگان به درستی فلسفه تحقیق کمی را به اثبات گرایی و تحقیق کیفی را به طبیعت گرایی نسبت می دهند، اما در ادامه ویژگی اثبات گرایی را عینیت گرایی و در مقابل طبیعت گرایی را برساخت گرایی^۱ معرفی می کنند. در حالی که در مقابل ویژگی عینیت گرایی- مطلق انگاری در تحقیق کمی، ویژگی ذهنیت گرایی و نسبی انگاری برای تحقیق کیفی قرار دارد. برساخت گرایی (نه ساخت گرایی اجتماعی)^۲ یک مکتب فلسفی پسامدرنیسم است که نوعی خاص و متفاوت از تفسیرگرایی ذهنی را پشتیبانی می کند. اگرچه ساختارگرایی اجتماعی و برساخت گرایی دارای ویژگی های فلسفی مشترکی هستند، اما تفاوت هایی هم دارند. علیرغم این در سراسر کتاب هیچ تعریف و تبیینی از ویژگی این مکتب تفسیری یعنی برساخت گرایی ارائه نشده و مشخص نکرده اند که چطور تقسیم بندی دوگانه تحلیل محتوای استقرایی و قیاسی با ویژگی های تبیین شده در فصول بعد با برساخت گرایی منطبق است. همچنین علیرغم اینکه به درستی تاکید دارند که عینیت گرایی ویژگی تحقیقات کمی است اما در تعریف تحلیل محتوای کیفی در مقدمه فصل ۲ می نویسند: تحلیل محتوی در تجزیه و تحلیل داده های علمی استفاده شده و بتدریج محبوبیت پیدا کرد. این روش تحقیق به محققان اجازه میدهد بطور نظامی و عینی^۳ به توصیف پدیده تحقیق در سطح نظری بپردازند.

۳- نقد و چالش سوم و مهمی که بر این کتاب وارد است و به همین دلیل توصیه اکید می شود که این کتاب برای تحلیل محتوای کیفی نه دیگر روش های تحقیق کیفی مناسب. نویسندگان تاکید می کنند:

هدف مطالعه کیفی هرگز توضیح یا پیش بینی یک پدیده نیست، چرا که تحقیق کیفی حائز ابزارهای ضروری برای ایجاد ارتباط بین مفاهیم نیست. روش های کیفی برای خلق مفاهیم استفاده می شوند، حتی اگر دانشمند خاصی مدعی باشد که با

¹ Constructivism

² Social Structuralism

³ Objectively

استفاده از کد گذاری محوری^۱ در درون رویکرد نظریه زمینه ای^۲ می توان ارتباطات بین مفاهیم را شناسایی کرد. این همان تفاوت کلیدی بین تحقیق کمی و کیفی است، چرا که مطالعات کمی برای توضیح و پیش بینی وقایع از طریق تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده از روش های آماری، انجام می شوند.

همچنین نویسندگان این ادعا را در بخش دوم کتاب در فصلهای مختلف با وارد کردن موضوع توسعه نظریه و نظریه پردازی در پرستاری مفصل ادامه داده و درصدد اثبات آن برآمدند. این بخش و فصول مربوطه را می توان براساس کتابهای معتبر نظریه پردازی و تولید علم در پرستاری مثل فاوست، ملیس و واکر و اونت نقد کرد. اما بدلیل مفصل بودن بحث و عدم امکان آن در مقدمه کتاب صرفه نظر می گردد و فقط نادرستی این ادعا در پاراگراف فوق براساس منابع معتبر روش های تحقیق کیفی توضیح داده می شود.

الف- ادعای اینکه تحقیق کیفی هرگز توضیح دهنده و پیش بینی کننده پدیده ها نیستند با بسیار از منابع و روش های معتبر کیفی منتشر شده توسط صاحب نظران سازگاری ندارد. تحقیقات کیفی توصیف و تبیین کننده پدیده (نه به معنایی که در تحقیق کمی وجود دارد) و کشف کننده روابط بین مفاهیم برای تبیین پدیده ها هستند. آنچه تفاوت بین مطالعه کیفی و کمی را نشان می دهد این است که تحقیق کیفی کشف و تبیین کننده^۳ مفاهیم و ارتباطات بین آنهاست و تحقیقات کمی تعیین کننده^۴ ارتباط و پیش بینی مفاهیم و اثبات آن با استفاده از اندازه گیری و برآورد میزان ارتباط و همبستگی با روش خاص آماری می باشد. نویسندگان به تفاوت بین تعیین و اثبات که مبتنی بر فلسفه اثبات پذیری و عینیت گرایی در روش های کمی و کشف و تبیین که مبتنی بر فلسفه طبیعت و ذهنیت گرایی در روش های کیفی است توجه نکردند. همچنین توضیح نویسندگان در مورد کارکرد تحلیل محتوای قیاسی در فصل سوم مغایر این نظر و باور هست. به همین دلیل در بسیاری از منابع معتبر تولید نظریه را به روش کیفی و اثبات آن را به روش کمی نسبت می دهند.

^۱ Axial Coding

^۲ Grounded Theory Approach

^۳ Explain / Explore

^۴ Determinate